

В. М. КРАВЧЕНКО

кандидат економічних наук, доцент
Класичний приватний університет

СУТНІСТЬ І ЗНАЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАГІСТРІВ

У статті висвітлено наукові погляди на проблему професійної підготовки магістрів; розкрито сутність педагогічних технологій; окреслено дискусійні моменти щодо значення інноваційних педагогічних технологій для модернізації професійної освіти в сучасних умовах швидкоплинних змін і трансформацій. Наголошено, що професійна підготовка майбутніх магістрів має бути цілісною педагогічною системою з інноваційними технологіями, спрямованими на формування власної внутрішньої громадянської позиції майбутнього викладача та його прагнення до безперервного професійного самовдосконалення впродовж усього життя.

Ключові слова: інновація, магістр, майбутній викладач, модернізація, оновлення, оптимізація, педагогічна технологія, професійна підготовка.

Під впливом кардинальних соціально-політичних трансформацій на межі ХХ і ХХІ ст. в освітній системі України відбулися суттєві зміни, вектор яких спрямовано на модернізацію професійної підготовки магістрів як майбутніх викладачів вищої школи. Актуальність проблеми посилюється тенденціями до безперервної освіти й самовдосконалення особистості впродовж усього життя.

Забезпечити інноваційні перетворення в сучасній освіті можна завдяки впровадженню сучасних педагогічних технологій, оптимальному поєднанню різних видів навчальної професійно орієнтованої, активної самостійної діяльності майбутніх викладачів вищої школи, а також організації адекватного контролю з боку викладача за цим процесом шляхом використання інтерактивних технологій навчання.

Теоретична значущість і недостатня розробленість такого аспекту фахової підготовки майбутніх викладачів визначили тему дослідження, а **метою статті** є розкриття сутності педагогічних технологій; висвітлення філософських, педагогічних, психологічних поглядів на проблему застосування інноваційних педагогічних технологій з метою модернізації професійної підготовки магістрів.

Окремі аспекти проблеми оновлення підготовки майбутніх фахівців розкрили такі вчені: А. Алексюк, А. Андрущенко, Н. Анисимова, С. Богданова, О. Бондаренко, І. Зязюн, В. Луговий, Н. Никало, О. Пехота, С. Сисоєва, Т. Сущенко та ін.

Питання педагогічних технологій докладно розглядали Т. Алексеєнко, Н. Волкова, С. Бондар, В. Гузеєв, В. Євдокимов, М. Капустін, П. Матвієнко, М. Мойсеюк, І. Підласий, Ю. Попова, І. Прокопенко, О. Романовський, Г. Селевко, С. Смирнов, Л. Товажнянський, А. Хуторський, Д. Чернилевський, В. Чернишова, Р. Шинкаренко, І. Якимович та ін.

Проте, не дивлячись на значну кількість наукових розробок, проблему оптимального використання інноваційних педагогічних технологій як чинника модернізації професійної підготовки магістрів у педагогічних дослідженнях висвітлено ще недостатньо.

Як цілком справедливо зазначає Т. Сущенко, “вагомі та швидкі успіхи досягаються там, де викладачі вузів беруть на озброєння нові педагогічні технології високоякісної професійної освіти, спираючись на які вони мають можливість успішно готувати студентів до продуктивної кваліфікованої праці, гарантуючи й програмуючи її якість, відповідальність випускників за раціональність соціально значущих нововведень” [18, с. 457].

У контексті модернізації професійної підготовки магістрів актуальними є усталені стійкі тенденції переходу до інформаційних технологій, системного програмування науково-педагогічної діяльності, гуманізації та гуманітаризації, демократизації, глобалізації, інтернаціоналізації, інтеграції, диверсифікації вищої освіти, формування інтелектуально розвиненої особистості, спрямування її на безперервне самовдосконалення впродовж усього життя тощо.

Процес модернізації професійної підготовки, на наше переконання, повинен ґрунтуватися на інформаційних технологіях як універсальному засобі пізнавально-дослідницької діяльності магістрантів, що сприяє збагаченню їх необхідною інформацією з навчальних дисциплін.

Загалом, термін “інформатизація освіти” трактують як комплекс соціально-педагогічних перетворень, пов’язаних із насиченням освітніх систем інформаційною продукцією, засобами й технологією, у вузькому сенсі – впровадження в заклади системи освіти інформаційних засобів, що ґрунтуються на мікропроцесорній техніці, а також інформаційної продукції та педагогічних технологій, які базуються на цих засобах [3].

Як визначено в Концепції національної програми інформатизації [5], результатами інформатизації освіти мають бути: розвиток інформаційної культури людини (комп’ютерної освіченості), змісту, методів і засобів навчання до рівня світових стандартів, скорочення терміну та підвищення якості навчання на всіх рівнях підготовки кадрів, інтеграція навчальної, дослідницької та виробничої діяльності, вдосконалення управління освітою, кадрове забезпечення всіх напрямів інформатизації України шляхом спеціалізації та інтенсифікації підготовки відповідних фахівців.

Поняття “технологія” (від грец. *techne* – мистецтво, *logos* – слово, вчення) є багатофункціональним і сьогодні зустрічається практично в усіх сферах життєдіяльності людини. Родовим для нього поняттям є “технологія виробництва”, яке визначають як “сукупність знань, відомостей про послідовність окремих виробничих операцій у процесі виробництва чогонебудь” [2, с. 1245]. У цьому контексті поняття “технологія” включає ще й певний алгоритм дій, який розуміють як спосіб вирішення визначеного завдання, точно вказуючи, як і в якій послідовності отримати результат, що однозначно визначають вихідними положеннями.

У педагогіці (в тому числі – професійній) поняття “педагогічна технологія” трактують як “сукупність засобів і методів відтворення теоретич-

но обґрунтованих процесів навчання та виховання, які дають можливість успішно реалізовувати освітні цілі; з дидактичної точки зору – як опрацювання прикладних методик, що описують реалізацію педагогічної системи з її окремими елементами” [3, с. 350].

На думку І. Підласого, педагогічна технологія – це система алгоритмів, способів і засобів, комплексне застосування яких наближає до заздалегідь намічених результатів, гарантує отримання продукту заданої кількості та якості [14].

Учений С. Кашлев зазначає, що сутність педагогічної технології полягає в “педагогічній діяльності, що максимально реалізує закони навчання, виховання та розвитку особистості” [8, с. 8]. Як зауважує дослідник, педагогічна технологія є одним із компонентів педагогічного процесу, які шляхом послідовної реалізації сукупності способів педагогічної взаємодії гарантують вирішення педагогічних завдань.

На думку В. Гузеєва, під педагогічною технологією треба розуміти “систему, яка складається з діагностичного й операційного уявлення про плановані результати навчання, засобів діагностики поточного стану та прогнозування тенденцій найближчого розвитку школярів, набору моделей навчання; критеріїв вибору та побудови оптимальної моделі навчання для певних конкретних умов” [4, с. 153].

Учені Л. Товажнянський та О. Романовський педагогічну технологію визначають як послідовну, взаємопов’язану систему дій, операцій та процедур, виконуваних педагогом і спрямованих на вирішення педагогічних завдань, або як планомірне й послідовне втілення на практиці заздалегідь спроектованого педагогічного процесу, спрямованого на досягнення конкретного діагностичного та гарантованого результату [10].

Згідно з дефініцією, запропонованою С. Бондар, педагогічна технологія – це “система знань про інструменти досягнення цілей навчання, спрямована на управління діяльністю і безпосередня діяльність з управління процесом навчання з орієнтацією на індивідуальні особливості учнів та рівень їхньої підготовленості” [13, с. 29–30].

На думку В. Чернишової, педагогічна технологія – це педагогічно й економічно обґрунтований процес досягнення гарантованого, потенційно відтворювального педагогічного результату, який включає формування знань і вмінь шляхом розкриття спеціально переробленого змісту, точно реалізується на основі наукової організації праці та поетапного тестування [19, с. 43].

За словами М. Капустіна, педагогічна технологія – це зафіксована система соціально перевірених, упорядкованих норм і правил, що відображають закономірності процесу в тих чи інших освітніх формах, яких дотримується вчитель, керуючи розвитком як самого процесу, так і його учасників [7, с. 34].

Детальніше визначення педагогічної технології знаходимо в тлумаченні, яке пропонує Н. Мойсеюк. На думку вченого, це – “науково обґрунтована педагогічна (дидактична) система, яка гарантує досягнення певної навчальної мети шляхом неухильного виконання певної послідовності взаємодій вчителя й учнів, використання відповідної сукупності методів і

форм навчання в умовах оперативного контролю та оцінювання проміжних результатів процесу навчання, їх корекції” [9, с. 293].

Все це визначає дві основні властивості будь-якої технології – отримання заздалегідь визначеного результату за умови чіткого й послідовного виконання певних дій. Так, на думку С. Смирнова, “певний процес можна називати технологією тільки тоді, коли він – заздалегідь спрогнозований, що виражається у визначенні кінцевих властивостей продукту й засобів його досягнення” [11, с. 246–247].

Дослідник В. Підласий звертає увагу на те, що “кожен розробник технології “гарантує отримання продукту заданої кількості та якості за умови суворого дотримання технологічної логіки” [14]. У контексті педагогічної технології автор уточнює, що ключові положення технології необхідно виконувати неухильно, а між ними – простір для творчої діяльності педагога [14, с. 47].

Педагогічна технологія – складна багатовимірна структура, яка є сукупністю певних методів і засобів впливу. Проте наразі в сучасній педагогічній науці відсутнє чітке розуміння структури цього поняття. Так, на думку Т. Алексеєнко, до структури педагогічної технології входять: мета, умови її реалізації, загальна стратегія та конкретні дії всіх учасників пізнавального (виховного) процесу, засоби досягнення мети й прогнозовані результати [17, с. 152].

У структурі педагогічної технології Р. Селевко виокремлює концептуальну основу, змістовну частину (загальні та конкретні цілі навчання, зміст навчального матеріалу), процесуальну частину (організація навчального процесу, методи й форми навчальної діяльності учнів, методи та форми навчальної діяльності вчителя, діяльність учителя з управління процесом засвоєння матеріалу, діагностика навчального процесу) [16, с. 21].

Дослідники В. Прокопенко та В. Євдокимов цю структуру доповнюють ще однією складовою, яка передбачає програмно-методичне забезпечення (навчальні плани й програми, навчальні та методичні посібники, засоби навчання й діагностики) [15, с. 12].

Серед структурних компонентів педагогічної технології П. Матвієнко [12] пропонує виокремити: 1) концептуальну основу; 2) змістову частину навчання (мету навчання, зміст навчальної інформації); 3) процесуальну частину – технологічний процес (організація навчального процесу: методи та форми навчальної діяльності учнів, діяльність педагога з управління процесом засвоєння інформації); 4) діагностику навчального процесу.

Оскільки йдеться про підготовку майбутніх викладачів, доцільно розглядати акмеологічні технології, що є засобом практичного та творчого досягнення поставлених цілей на рівні “мистецтва” й “майстерності”. До базових акмеологічних технологій професійної підготовки магістрів належать інтенсивні освітні технології та технологія контекстного навчання.

Важливою умовою акмеологізації педагогічного процесу є створення особливого “акмеологічного середовища” – середовища комфортного викладання й навчання, що стимулює прагнення до самореалізації, до творчості, до успіху й рефлексії. Акмеологічні технології передбачають вико-

ристання засобів і методів навчання, які активізують навчальну й науково-дослідну діяльність студентів [1].

Професійна підготовка майбутніх магістрів має бути цілісною педагогічною системою з інноваційними технологіями, спрямованими на формування власної внутрішньої громадянської позиції студента. Це зможе, з одного боку, надати кожній людині повну свободу, а з іншого – зробити так, щоб вона бажала робити те, що необхідно суспільству [6, с. 9].

Висновки. Отже, при впровадженні педагогічних технологій важливим є звернення до принципів гуманізму, крізь призму яких людину розглядають як найвищу цінність; при цьому акцент роблять на її духовному світі, творчих можливостях і здібностях, прагненні до постійного самовдосконалення. Процес професійного становлення для кожної людини – індивідуальний та самобутній, оскільки вона досягає вершини свого професійного розвитку на стадії здійснення самостійної професійної діяльності, успішність якої залежить від індивідуальних можливостей конкретної особистості. В цьому контексті особливу увагу варто звернути на особистісну спрямованість технологій навчання майбутніх викладачів у процесі магістерської підготовки, на забезпечення їхньої особистісно-професійної поведінки.

Список використаної літератури

1. Вакуленко В. М. Акмеологічний підхід у теорії й практиці вищої педагогічної освіти України, Росії, Білорусі (порівняльний аналіз) : автореф. дис. ... докт. пед. наук : спец. 13.00.01 / В. М. Вакуленко. – Луганськ, 2008. – 46 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / укл. і гол. ред. В. Т. Бусел. – Київ ; Ірпінь : Перун, 2009. – 1736 с.
3. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник / С. У. Гончаренко. – 2-ге вид., доп. і випр. – Рівне : Волинські обереги, 2011. – 552 с.
4. Гузев В. В. Планирование результатов образования и образовательная технология / В. В. Гузев. – Москва : Народное образование, 2000. – 240 с.
5. Про Концепцію Національної програми інформатизації : Закон України від 04.02.1998 р. № 75/98-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.kadrovik01.com.ua/regulations/8186/8190/460421>.
6. Зязюн І. А. Педагогіка добра: ідеали і реалії : наук.-метод. посіб. / І. А. Зязюн. – Київ : МАУП, 2000. – 312 с.
7. Капустин Н. П. Педагогические технологии адаптивной школы : учеб. пособ. для студ. высш. пед. учеб. зав. / Н. П. Капустин. – Москва : Академия, 1999. – 216 с.
8. Кашлев С. С. Технология интерактивного обучения / С. С. Кашлев. – Минск : Белорусский верасень, 2005. – 196 с.
9. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка : навч. посіб. / Н. Є. Мойсеюк. – 5-е вид., доп. і перероб. – Київ, 2007. – 656 с.
10. Товажнянский Л. Основы педагогики высшей школы : учеб. пособ. / Л. Л. Товажнянский, О. Б. Анипко, В. А. Маляренко и др. – Харьков : НТУ “ХПИ”, 2005. – 600 с.
11. Смирнов С. А. Педагогика: педагогические теории, системы, технологии : учеб. для студ. высш. и сред. учеб. зав. / С. А. Смирнов, И. Б. Котова, Е. Н. Шиянов и др. ; [под ред. С. А. Смирнова]. – Москва : Академия, 1999. – 512 с.
12. Педагогічні технології. Досвід, Практика : довідник статей / за ред. П. І. Матвієнко. – Полтава : ПОШОГШ, 1999. – 376 с.
13. Бондар С. П. Перспективні педагогічні технології в шкільній освіті / С. П. Бондар, Л. Л. Момот, Л. А. Липова, М. І. Головка за заг. ред. [С. П. Бондар]. – Рівне : Теніс, 2003. – 200 с.

14. Підласий І. П. Практична педагогіка або три технології: інтеракт. підруч. для пед. ринкової системи освіти / І. П. Підласий. – Київ : Слово, 2004. – 616 с.
15. Прокопенко І. Ф. Педагогічні технології : навч. посіб. / І. Ф. Прокопенко, В. І. Євдокімов. – Харків : Колегіум, 2005. – 224 с.
16. Селевко Г. К. Современные образовательные технологии : учеб. пособ. / Г. К. Селевко. – Москва : Народное образование, 1998. – 256 с.
17. Соціальна педагогіка: теорія і технології : підручник для студ. вищ. навч. закладів / Т. Ф. Алексєєнко, Т. П. Басюк, О. В. Безпалько та ін. ; за ред. І. Д. Зверєвої. – Київ : Центр навчальної літератури, 2006. – 316 с.
18. Сущенко Т. И. Вузовский педагогический процесс, способствующий формированию национальной творческой элиты / Т. И. Сущенко // Теорія і практика управління соціальними системами. – 2002. – № 2. – С. 62–67.
19. Чернышова В. М. Личностно ориентированные технологии : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / В. М. Чернышова. – Челябинск. – 2004. – 184 с.

Стаття надійшла до редакції 01.09.2016.

Кравченко В. Н. Сущность и значение инновационных педагогических технологий в профессиональной подготовке магистров

В статье освещены научные взгляды на проблему профессиональной подготовки магистров; раскрыта сущность педагогических технологий; обозначены дискуссионные моменты относительно значения инновационных педагогических технологий для модернизации профессионального образования в современных условиях быстрых изменений и трансформаций. Подчеркивается, что профессиональная подготовка будущих магистров должна быть целостной педагогической системой с инновационными технологиями, направленными на формирование собственной внутренней гражданской позиции будущего преподавателя и его стремления к непрерывному профессиональному самосовершенствованию на протяжении всей жизни.

Ключевые слова: инновация, магистр, будущий преподаватель, модернизация, обновление, оптимизация, педагогическая технология, профессиональная подготовка.

Kravchenko V. The Essence and Significance of Innovative Pedagogical Technology in Professional Training of Masters

The article analyses the scientific views on the problem of professional training of masters, reveals the essence of pedagogical technology; the discussion points regarding the meaning of innovative pedagogical technology for the modernisation of professional education in modern conditions of rapid changes and transformations have been outlined. It is emphasized that training of future masters should be a holistic educational system with innovative technology aimed at the formation of own internal citizenship of a future teacher and his desire for continuous professional self-improvement throughout his life. To provide innovative transformations in modern education is possible due to the implementation of modern educational technology, the optimal combination of different kinds of academic professionally-oriented, active and independent activity of future teachers of higher schools.

Therefore, the implementation of pedagogical technology is important to appeal to the principles of humanism through the prism of which man is regarded as the highest value; the emphasis is on the spiritual world, the creative possibilities and abilities, desire for continuous improvement. The process of professional development for each person is individual and distinctive as one reaches the peak of his professional development at the implementation stage of independent professional activity, the success of which depends on individual capabilities of the individual. In this context, special attention is drawn to the personal orientation technology training of future journalists in the process of training, ensuring their personal and professional behaviour, self-management and development of creative potential of participants of pedagogical process.

Key words: innovation, master, trainee, modernisation, upgrade, optimisation, educational technology, training.